

29.04.2024

EVEA ettepanekud kliimaministri määruse eelnõule „Ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelite toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“

Tunnustame Kliimaministeeriumi tehtud töö eest ringmajanduse toetusmeetme edasiarendamisel ning töögrupis kaasava arutelu korraldamise eest meetme määruse eelnõu üle. Esitame allpool EVEA kommentaarid ja ettepanekud määruse eelnõu (versioon 23.04.2024.) kohta.

1. Palume lisada § 3. „Riigiabi ja vähese tähtsusega abi“ lg (2) riigiabiliikidena:
 - VKEdele nõustamiseks antav abi, üldise grupierandi määruse artikli 18 alusel
 - Protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooniks antav abi, üldise grupierandi määruse artikli 29 aluselMõlemad abiliigid on asjakohased kui tegemist on uute ärimudelite väljatöötamise ja rakendamisega ettevõtetes. VKE-del ei ole reeglina ettevõtte-siseseid ringmajandusega ja laiemalt kestlikku majandamisega seotud kompetentse ning seda oskusteavet tuleb sisse osta. Teenused on kallid, sest isegi konsultatsiooniturul ei ole praegu piisavalt ringmajanduse ja rohetechnoloogiate spetsialiste, s.t. on olemas turutõrge.
2. § 3 lg (10): Ei ole arusaadav, miks ei ole lubatud kombineerida omavahel erinevaid riigiabi liike – see oleks igati mõistlik, eriti, kui projekt sisaldab nii investeringuid kui ka nt. tootearendust või eeldab nõustamise sisseostmist seoses uue ärimudeli arendamisega ja rakendamisega või keskkonnajuhtimissüsteemi juurutamisega. Teeme ettepaneku lubada ühes taotluses erinevate riigiabiliikide kombineerimist erinevate tegevuste osas, nii nagu see oli Ringmajanduse programmi varasemates voorudes, aga ka nagu seda on lubatud arvukates teistes ettevõtjatele suunatud meetmetes, s.k. KIK'i rakendatavas Ressursitõhususe meetmes. Samuti tuleb lubada kombineerida ühes taotluses riigiabi ja VTA kasutamist, erinevate tegevuste puhul.
3. § 6. „Toetatavad tegevused“, lg (2), punktis 2 loetletakse konkreetsed ärimudelid ja lahendused. Teeme ettepaneku mitte luua määruse tasandil ammendavat nimekirja toetatavatest ringmajanduslikest ärimudelitest ja lahendustest ning jätta taotlejale otsustada, milliste meetoditega ja tegevustega soovitakse saavutada meetme eesmärki – ringmajanduse edendamist.
4. § 7. „Kulude abikõlblikkus“ – palume lisada abikõlblikke kulude hulka nõustamisteenuse ja teadus-arendusteenuse ostmise kulud.

5. § 9. „Taotlusvooru eelarve, toetuse piirsumma ja osakaal“: tuleks parandada lõge (2) formuleeringut:
„(2) Ühe projekti toetuse maksimaalne summa kogumaksumus on kuni 200 000 eurot ja minimaalne toetuse summa kogumaksumus 10 000 eurot.“ Eeldame, et nii oligi mõeldud, sest meetme rakendaja ei peaks piirama projekti kogumaksumust, kui on selgelt määratud toetuse määr ja toetuse summa vahemik.
Kui aga määruse autorite mõte ongi, et abikõlblik kulu (= projekti maksumus) kokku on kuni 200 000 eurot, millest toetus on sõltuvalt riigiabi liigist ja ettevõtte suurusest 15%-47,93%), siis paistab taotlusega koos nõutavate dokumentide ja analüüside hulk ebaproportsionaalselt suur ja taotluse ettevalmistamine liiga kulukas.
6. § 10. „Nõuded taotlejale“ – leiame, et lähtuvalt meetme eesmärgist, milleks on „ettevõtete ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelite rakendamine ning tööstussümbioosi lahenduste kasutamine“, samuti arvestades meetme eelarve väikse mahuga, ei ole põhjendatud riigiasutuste ja omavalitsuste ning nende asutuste kaasamine abikõlblike taotlejate ringi. Riik ja KOV'id ei peaks üldse tegelema ettevõtlusega, v.a. strateegilised või elutähtsate teenuste valdkonnad. Ka MTÜd ja sihtasutused ei saa oma olemuselt olla ärimudelite ja tööstussümbioosi rakendajad. Nende toetamine võiks toimuda vaid juhul, kui nende põhitegevuseks on ettevõtete vaheline ringmajandusega seotud ühistegevus (nt. TVO-d) ning plaanitav projekt on majanduslikult jätkusuutlik. Teeme ettepaneku jätta välja § 10 lg (1) punktid 1-4. Lisaks peame vajalikuks täpsustada punktides 6 ja 7 toodud organisatsioonide (MTÜde ja SA-te) abikõlblikkuse tingimusi.
7. § 12. „Taotlusvooru käivitamine, taotluse esitamine ja menetlemine“. Peame väga oluliseks, et igas taotlusvoorus oleks võimalik ühe taotluse raames taotleda toetust kõigile meetme määruse §6, lõiges (2) nimetatud abikõlblikele tegevustele, s.h. lg (2) p. 3 tegevustele, mille kohta on planeeritud eraldi jooksev taotlemine. See on vajalik taotleja poolt terviklikku projekti esitamise ja toetamise võimaldamiseks, samuti selleks, et mitte tekitada pikad ajalised lüngad erinevate tegevuste toetusvõimaluste vahel. Lõppenud perioodi Ringmajanduse meetme disain oli selles osas ebaõnnestunud, nii voorude kitsa fookuse, kui liiga laia meetme tegevuste valiku ja taotlejate sihtgrupi osas, mis ei olnud proportsioonis meetme eelarvega. Ei tohi tekkida olukorda, et ühel aastal toetatakse ainult tööstussümbioosi, teisel – ainult ringmajanduse ärimudeleid, kolmandal – MTÜde projekte jne.
8. § 15. „Projektide valikukriteeriumid ja -metoodika ning taotluse rahuldamine“: Taotluste hindamise kriteeriumid vajavad juba määruse tasandil oluliselt selgemat ja läbipaistvamat lahti kirjutamist. Praeguse eelnõu alusel on selge vaid see, et hindajatel on piiramatu ja täiesti subjektiivne kaalutusõigus projekti vastavuse hindamisel meetme eesmärgile ja määruse nõuetele. Millise süsteemi alusel kujuneb paremusjärjestus on hetkel arusaamatu. Leiame, et ettevõtjatele suunatud meetmes on võimalik ja vajalik viia sisse objektiivsed ja mõõdetavad hindamiskriteeriumid, mis võivad olla seotud nt. teisese toorme osakaaluga tootmises, ringlusesse suunatavate jääkide ja jäätmete kogustega ja osakaaluga, ärimudeli majanduslikku jätkusuutlikkusega, süsinikujälje vähendamisega jms. Oluline on siinkohal mitte prioritseerida absoluutarvudes suuremaid näitajaid, sest see looks eelised suurtele ettevõtetele, jättes VKEd meetme eelarve joone alla. Arvestades meetme väikest kogueelarvet (4,5 miljonit eurot) ja planeeritud maksimaalset toetuse summat (eriti kui § 9

lg (2) ongi mõeldud toetada vaid kuni 200 000 euro suuruseid projekte) on üldse küsitav suurettevõtete toetamise otstarbekus, kuna nendele maksimaalne toetus kujuneb al. 2025.aastast kuni 15% ehk 30 000 euro tasemele.

9. § 21. Toetuse maksmine, lg (1) – on väga tervitatav kindlasummalise makse meetodi rakendamine, kuid sarnaselt meie p. 5 toodud märkusele, peab ka siin kasutama arvestuse baasiks mitte projekti kogumaksumust, vaid taotletud või määratud toetuse summat. Kui meie eeldus, et mõeldud on maksimaalne toetuse summa 200 000 eurot, on õige, siis võikski meetmes kõigi väljamaksete osas kasutada kindlasummalise makse meetodit.

Lugupidamisega

Marina Kaas, EVEA asepresident
Eesti Konsultantide Assotsiatsiooni asepresident
marina@evea.ee